

Dimarts, 4 d'octubre
del 2011

Històries d'Àkan

Classe d'Àkan. Fotografia de Manel
Lladó publicada a Presència, 21-27
oct 2011

No té gairebé res, ho ha perdut pràcticament tot, tenia un treball, una família, tot el que podia esperar un home com ell. Els darrers anys ha perdut la feina, l'estabilitat, ha vist com s'allunyaven els anys de benestar, han sobreviscut com han pogut, les ajudes s'acaben, sap que, als seus anys, no li espera cap més treball. Sovint, quan passa al costat d'alguns edificis que ha ajudat a aixecar, els mira, s'hi ha deixat la salut guanyant-se el pa. Ara, tot li fa mal, els braços, la columna, els peus, les cames..., però, el que més mal li fa és el cor. Diumenge, per un d'aquells girs miraculosos que fa l'existència, va poder tocar amb el seu

llaüt davant d'un públic exquisit, el de la Llar de Pau de les Filles de la Caritat, va cantar i tot, ell que ja pensava que no podria arrencar mai més la veu, al cap de dues hores ho tornava a fer, aquest cop no li fou fàcil, l'església estava plena, va canviar el registre, va captar un altre tipus de sagrat... Quina sort que va tenir d'apuntar-se a les classes de català d'Àkan, rere la llengua, ha retrobat la vida. Aquella tarda de coral, experiències i cants, va tornar a ser senzillament feliç.

S'asseu a la punta de la taula, amb timidesa, mai no ho ha fet, ajusta bé el mocador a l'entorn de la cara, l'abric, encara que fa calor, no té res més, agafa el llapis, com pot, apropa el paper, perquè no s'hi veu, però no té diners per comprar-se unes ulleres, escriu a poc a poc: BA, i després intenta imaginar què deuen representar aquells dibuixos estranys. Té 54 anys, però sembla que en tingui 70, la mirada i les mans, cansades, però al rostre encara la il·lusió dels que recuperen el temps perdut: algun dia sabrà llegir i escriure i no l'hauran d'acompanyar al metge. Al món 793 milions de persones no saben llegir ni escriure, ella n'és una, a classe, n'hi ha 70 més. Amb esforç, dilluns, dimecres i divendres, creuen la porta de la Casa de Cultura de Girona, puguen les escales, aquestes escales que els costen tant, els homes, o altres dones, ajuden a pujar els cotxets, amb esforç, de vegades potser deu ser l'últim que queda per continuar resistint.

Li agradaria no pensar en res del passat, que el pensament s'acostés a la realitat sense haver de recolzar-se en experiències passades. Pensa que ve d'un caos, i que potser els companys de taula, a classe, li noten, fa poc que ha entrat en un centre de menors. Com li agradaria que de mica

en mica el món se li anés obrint, pogués recuperar el goig tranquil, la satisfacció de fer alguna cosa de profit. Sent per dintre una confiança, sap com la por l'ha bloquejada moltes vegades. Voldria sentir la bondat ingènua que tenia de petita, quan la mare encara vivia, abans que arribés l'infern. No sap si podrà sobreviure a tot el que ha viscut. De moment, s'aplica, aprèn com es diuen les estances d'una casa en català, repeteix amb els companys: rebedor, sala d'estar, menjador, cuina, bany... Demà passat, quan torni, vol ser la primera a dir les paraules del vocabulari!

Torna a casa amb bicicleta, no a tothom li paguen uns estudis, ell ha tingut molta sort. És clar que ja té 37 anys, i no és un nen, com els companys de classe a l'institut, però tota vida és única. Diferents situacions produeixen diferents oportunitats. Diferents capacitats creen mons diferents. Cada individu té necessitats i vulnerabilitats diferents. El primer dia que es va asseure a classe va sentir una profunda vergonya. Ara, ja va pel segon any i ja sap que els professors l'aprecien de valent, i que la mare sap esperar el dia que tingui el diploma, i no vol decebre la confiança que l'associació ha posat en ell, per això té sostre, aliments, vestits, formació, perquè han confiat que sabia aprofitar-ho. I tant que ho farà! Somia en la primera feina, i pensa que algun dia haurà de començar a decidir sobre el seu matrimoni, els nens que vindran, la llar que cuidarà tan bé, ell que sap el que és no tenir sostre. I somia que algun dia tornarà als suburbis de la seva ciutat africana, però ho pensa d'una forma estranya: aquí ha estat feliç, per primera vegada.

Divendres, la professora els va posar unes frases de Gregorio Luri per

comentar: "els valors són conceptes teòrics, mentre que la virtut implica una exigència personal. Hem de posar exemples de conductes valuoses, perquè una societat es defineix per quins són els seus referents". Baixa de la bicicleta, ha arribat a casa, a la secretaria, algú parla, el reconeix, l'ha vist sovint buscant en els contenidors, abans venia a classe. Sent compassió. Apressa el pas, puja l'escala amb quatre gambades, aquest estiu ha fet esport al parc de davant de casa, demà s'aixecarà a les 4 de la matinada a estudiar.

Busca un punt final al seu bloc. Ahir, les cervicals li van jugar una mala passada. Avui està millor. Fa temps que es va acostumar al sofriment. El bloc passat el va acabar amb Espriu, poeta de la seva joventut. Li vénen ara unes paraules llegides a la Contra de La Vanguardia, les va dir a Diane Wei Liang la seva mare, professora de literatura xinesa, defenestrada als camps: " Primer viu tota una vida, i després tindràs quelcom per escriure" I és ben cert. Havia de dedicar la tarda a preparar una taula rodona i no ho ha fet, de vegades les vides criden, amb tanta força, que la mà comença a parlar.

Ara només caldrà buscar una fotografia d'alguna excursió i penjar-lo. Truquen al telèfon: necessito... Quantes vegades ho ha sentit? Al cap, cansat, se li barregen, sense saber perquè pensaments estranys: l'illa de Gorée al Senegal, els 12,3 milions d'adults i nens que són esclaus actualment, els 9 milions de pobres que diuen que hi ha a Espanya, i els 500.000 nens que al nord de Kènia han hagut d'abandonar els estudis perquè la manca de pluges fa que les tribus nòmades cada vegada hagin de fer els trajectes més llargs i el projecte magnífic de la Unicef que els fa classe, encara que sigui sota un arbre. I, no sap perquè, pensa en el cel.

Dimarts, 18 d'octubre del 2011

Més històries

Deixa anar mig cos sobre la taula, es tapa el rostre amb les mans, em diu: ja no tinc llàgrimes de tant que he plorat, si ho hagués sabut, si m'ho haguessin dit, no hi hauria anat, la nena estava malalta, era a l'hospital, i vaig anar al Marroc per cuidar-la, però abans ho vaig demanar, i em van dir que podia viatjar, després va venir tot això del mes d'agost i hem perdut el Pirmi, no tenim res, res, com pagarem el pis?, com menjarem?, com pagarem les medicines?, no ens en podem anar, hem d'esperar el transplantament. Sóc mare de nens malalts, un aquí, i una allà. M'agafa les mans i em diu: no em queda res, abans sempre es trobava alguna cosa per treballar, ara no hi ha res, ajuda'm, no tinc ningú més!

S'acaba la classe i ella sempre ve, em demana i demana ajuda, ha anat a pertot i tots els camins se li han tancat, cap associació la pot ajudar, cap institució, a la fi de tantes preguntes, em diu: el meu marit passarà a França, i jo, tu creus que em tiraran

fora del pis? No ho sé, li he de dir, i ella em mira i riu amb desesper: veritat que no hi ha res a fer? Tan sols em donessin bolquers per al nen! El seu riure m'inquieta. Revela tota la por i la tensió que aguanta. Li premo el braç, suaument: tant de bo no passis res del que et fa por! Llavors ella m'agafa la mà, molt fort: no em deixis! Si el meu marit marxa, ell lluitarà per nosaltres, perquè puguem menjar, viure en un pis, farà que puguem comprar els medicaments del nen i que tots tres puguin anar a l'escola i pagar el material, ell marxa i em deixa sola, però ho fa perquè és l'única manera de poder-nos ajudar a viure. Ell ens protegirà, però jo lluitaré aquí també cada dia, però, si em tiren al carrer, on anirem, no tens unes hores de neteja tan sols una mica?

Portem acompanyant fa ja uns mesos, anem per camins molt difícils, van decidir canviar de lloc d'Espanya on viure, i potser es van equivocar, no han trobat ni el treball que volien ni les ajudes per ser nou empadronats. De mica en mica el seu somriure de dona valenta s'ha esborrat. A la mirada, als ulls, una marca forta d'abatiment i de por. Li dic que ens estirarem una mica més amb l'ajuda i em dóna les gràcies, sòbria, hi ha cansament ja, veig que les forces no l'assisteixen com abans. Es posa la mà al cor amb senyal de respecte. Es frega les gotes de suor. Em mira i no troba les paraules. Marxa abatuda. No sé si aguantarà.

El conec de fa uns anys, és un home amable, al límit també actualment, estan enmig d'una situació, com tots, terriblement difícil, li podem fer avui una petita ajuda. Entra agràit, tanca la porta i m'abraça, estic derrotat, em repeteix, si pogués, marxaria ara mateix. Després em mira i diu: no oblidaré mai, saps?, entre tu i jo no hi ha cap diferència, ni el teu país ni el

meu, ni la teva religió, ni la meua, res, tot això s'ho inventen per separar-nos, jo abans no ho sabia, ara ho sé, som el mateix, tu, jo, el sofriment m'ho ha ensenyat, no pensava mai que es pogués patir tant, ni pensava que es pogués passar tanta misèria a la vida, tot això m'ha canviat i m'ha fet veure les mentides que ens separen, tot el món és el mateix i hi ha un sol Déu per a tothom.

Escric un correu electrònic: he tornat, allà (a França) era impossible de viure-hi. Ve al matí, em diu que ha tornat, no tinc ningú més a Europa, on vols que vagi?, el fred l'ha tret de França, portava dos mesos al carrer, diu que està ple d'estrangers i que ningú no et vol deixar ni un lloc per guardar la motxilla, ni una cadira on dormir, i que els albergs estan plens, que si els de Líbia, que si els de Tuníssia, que si els d'Espanya, em diu que a França se n'hagués pogut sortir, però que, sense un lloc per dormir, era impossible aguantar la fred i la pluja. Li pregunto perquè no torna al seu país i em diu que la família no ho acceptaria, van posar tots els esforços en ell: com tornar amb les mans buides? Li parlo dels meus fills, i em diu que ell, mai, mai, no rebutjaria un fill, ni que tornés amb les mans buides, que això ho ha après en aquest temps de dolor que ha viscut a Europa.

Truca: ha mort el pare, feia 6 anys que no el veia. Hi havia parlat poques vegades aquests anys, sempre parlava amb la mare, el pare no aprovava que hagués marxat, ara se sent estrany, mai més no hi podrà tornar a parlar, si mai arriba a tenir papers, el pare no ho veurà. I ara tot li fa mal, li fa mal no poder anar al seu enterrament, ni poder ajudar la mare ni els germans petits, ni res, perquè diu: no tinc res, només el que em

doneu vosaltres per viure, per sobreviure.

Al mig del carrer ens atura: sabeu?, han tret de la feina a..., va rebre un fax dient que podia donar per acabada la seva feina, res més, ni un agraïment, les retallades, a ella que tant havia fet per ajudar, molt més enllà del que la seva feina li demanava, i no ha tingut ni tan sols una paraula.

Passa pel seu costat, abans l'havia convidada a col·laborar amb ell moltes vegades, ara ni la mira, fa una lleu salutació. Res més. Què ens passa? Per què?

Truca el fill: fa de pallaso en un país estranger amb nens malalts, avui ve de l'hospital oncològic: mama, si sabessis tot el que estic aprenent! I les llàgrimes baixen rostre avall.

De vegades quan vas pel carrer totes les històries viuen dintre teu amb força i s'amotinen, veus el paisatge i ja no el veus, vius de les paraules que t'han dit i vius per poder ajudar els patiments. De vegades veus la gent que t'ha acompanyat durant anys de la teua vida i veus que van quedant lluny, no saps quin poder té tot el que vius que crea una distància enorme, de vegades estàs enmig d'una reunió i et sents lluny, com si la vida passés molt lluny d'allà. De vegades els amics parlen, parlen, i tu només sents tot el que t'han dit avui mateix i no oblidés, no oblidés, hi ets però ja no hi ets, te n'has anat molt lluny. El treball continuat amb els pobres et canvia per sempre.

El compromís amb l'ésser humà, la responsabilitat per fer tot el que puguem perquè la vida millori. Quina lliçó d'humanitat i valors és cada contacte amb els pobres. Si els que fan negocis d'aquest temps de crisi i de dol

poguessin sentir les seves paraules! Diu que dues terceres parts dels aturats no reben cap prestació ni subsidi per desocupació, com volen que visquin! Ho suportarien ells? Per què no podem garantir una renda mínima?

M'arrapo fort a l'evangeli, a la seva font original de valors i d'humanitat, penso que aquest amor a la vida de Jesús de Natzaret m'ha dut a endinsar-me en territoris que mai no hagués trepitjat per voluntat pròpia, que ha fet néixer en mi una compassió gran, ha estat aquest evangeli el que m'ha dut a allotjar en el meu cor persones que difícilment hagués allotjat, i no tan sols entre els pobres, perquè no m'eren, ni em són fàcils. Com diu sant Agustí: "L'amor m'ha convertit en el que sóc. Poder ser el que no era abans". És l'amor a Jesús en l'adolescència el que va instal·lar dintre meu una profunda rebel·lia contra la injustícia i contra la pobresa, en aquesta tradició vaig aprendre a estimar els pobres i els sofrents, en aquesta tradició vaig aprendre a viure en l'austeritat i a abandonar la recerca d'una vida segura, i aquesta tradició va ensenyar-me a trobar la llum rere la foscor, és una tradició que, per a mi, té la prova de foc en el seu treball al costat dels que menys tenen, en el treball abnegat de cada dia per alleujar el sofriment, no sap de magnificències ni és grandiloqüent, s'acosta a la realitat, a peu, és humil, senzilla, i, sovint, oculta, però parla d'honestedat, d'honradesa i de coherència. No és un treball sota unes llums de forces potents, sinó un treball petit, però constant, i que pateix, com va dir Jesús, de persecucions. Jesús ens dóna, si ens hi obrim, les claus essencials per comprendre la vida, revela què és el que Déu espera de cada u de nosaltres i ens dóna l'esperança que el treball per a la humanitat triomfarà sobre tant de mal,

amb el qual estem enfrontats al llarg de l'existència.

-0-0-

Dijous, 27 d'octubre del 2011

Ara sé que tot pot passar a

la vida

Quan parla, mira, mira amb l'alegria als ulls de quan estan per tu, per la teva història, per la teva vida, i, encara que el que explica, li fa mal, i em fa mal, està content, i s'agafa tot el temps del món. En canvi, quan escolta, té por de les meves paraules, del que li poden revelar, i es posa seriós i tens. Coneix poc del món on acaba d'arribar fa tres mesos, per mar, veient la mort de la meitat dels que viatjaven amb ell.

Arronsa les espatlles i, com a carta de presentació, em diu que no espera res, res de la vida, que li és pràcticament indiferent, perquè ho ha vist tot, ho ha patit tot. Primer dóna voltes sobre el seu "viatge" d'anys per apropar-se a Europa, m'explica els morts al desert, els companys que no van sobreviure, després explica com un tren va tallar un peu a un seu company, just quan anaven a saltar per pujar-hi, i diu que no sap de què se'n deu haver fet, explica com molts moren agafant el camí del mar, i són persones amb qui has fet una part del camí, amb qui has compartit el desig d'una vida millor. I explica els morts sobre l'aigua. I explica el dolor, la violència, l'amenaça, la por que es viu durant tot el camí, i diu que descobreixes, com mai, que el que mor pots ser tu, i que això et fa sentir dèbil, immensament dèbil, l'impacte terrible d'estar parlant amb algú amb qui has fet una part del camí i que aquest algú mori al cap d'una hora, de vegades de les formes més estúpides, més inútils, saps que avui ha tocat a uns i demà pot ser la teva hora, i que, quan estàs a la platja, i et diuen que els que van marxar ahir, van morir, saps que la sort, aquesta vegada, potser només aquesta vegada, t'ha respectat, i penses en Déu, penses molt en Déu, potser no fas res més.

"Ara sé que tot pot passar a la vida en qualsevol moment, no posseïm ni el segon que vindrà, pertany a Déu, jo puc sortir aquí, ara mateix, després de parlar amb tu, i em poden matar. I tot s'ha acabat. Per això, no espero res. Hi havia dies, durant el viatge, que el que feia era no fer res, era el més prudent, i esperar si m'arribaria menjar i just poder sobreviure un dia més, sols un dia més, era tot el que demanava. He vist massa per seguir vivint com si res no passés. Quan tu em vegis riure, pensa que no és que ric, intento sobreviure, fer veure que

res no passa, oblidar per uns moments, fer broma amb els companys. N ha passat res, no he vist res, no he viscut res. Aquí fa fred i temo el fred del gener quan quedaré de nou sense pis. No em feia por viure al carrer a Àfrica, però aquí sí, aquí fa fred i plou, jo he caminat tantes vegades sota el fred i la pluja, sobretot a Algèria, però aquí em fa por, no em sento segur a Europa com me'n sentia a Àfrica, no la conec"

"Com vols que tingui família, sóc un nen que ha crescut pràcticament al carrer, la meva mare no ens podia sostenir, el pare havia mort de petits, els meus germans i jo ens vam haver de buscar la vida,estic acostumat a espavilar-me, a penes he anat a escola, calia treballar, buscar el diner per menjar. La gent pensa: tenir fills, fills, però qui s'atura a pensar en com viuran aquests fills? No es poden tenir fills d'aquesta manera, si un fill ve, ha de poder tenir garantida la vida, si tu vols, en els seus mínims, els meus germans i jo hem patit molt, jo no faria patir així a un altre, i menys a un fill, abans de tenir un fill s'ha de pensar molt. La pobresa, Déu meu, és tan forta! Tu saps com són els nostres països, mira, allà va arribar França, el Canadà, ens van colonitzar, si volen, poden venir en sabatilles, i nosaltres per anar fins a un d'aquests països, mira el que hem de fer, morir, matar-te, deixar-te matar o deixar-te morir.

No tindria un fill per res al món, com podria fer-li passar tot el que jo he passat, l'estimo massa com per fer-li mal, massa, només pots tenir un fill quan les condicions de vida estan mínimament assegurades, a un fill el deus estimar tant, tant, ja sé que hi ha gent que això no ho pensa, però jo ho he patit, molt, ha estat molt dur viure sempre, i no ho voldria, mai, per als meus fills. Mira, jo he anat amb gent pobra, molt pobra, i, clar, hi ha la

violència, la droga, l'alcohol, sé el que és ser pobre i ser nen. La pobresa és molt dolenta, molt. Hauríem de fer el possible perquè no hi hagués gent que la patís. Jo he de prendre les meves providències per tal que els meus fills puguin viure, si no, cap fill. Vull estalviar als meus fills la misèria, també el greu dels meus fracassos. El meu passat destruiria la seva vida. Necessito l'estabilitat, després pot arribar el benestar per ells. Abans, no. Si no tinc ni un abrigo, ara, per abrigar-me, i ha començat a ploure i no tinc res, com podria tenir fills, o mantenir els meus fills a Àfrica?"

"Sí, tot m'és igual, perquè sé que el pitjor del pitjor pot passar, i passa. Ara tu em pots oferir el món i demà perdre'l, mira què ha passat a Gadaí, és una lliçó per tots, jo he vist gent que ho tenia tot, i ho ha perdut tot. Saps?, a la vida sempre s'han de tenir dos plans: un pla per si les coses van com tu havies pensat, o com tu desitges, i un pla B, per si les coses fallen. Ara veig que aquí m'hauré de formar si vull tenir dret a una mica de treball, fixa't que tot el que demano és sols una mica de treball, ja sé que un home com jo potser no tindrà dret al llarg de la seva vida a res més, una mica de treball, ara mateix estic tan confós, no sé què fer, ni si anar cap aquí o cap allà, em pots ajudar tu a fer aquest pla A i aquest pla B?"

Els meus companys ja han passat cap a Europa, aquí només és un lloc de pas, ningú no vol quedar-se aquí. I jo no sé què fer. Ara, una cosa tinc clara, cal tenir una ocupació, si no es pot treballar, un s'ha de formar, fer el que sigui, inventar-t'ho, si cal, perquè, si no, et pots tornar boig, sí, boig, jo he vist molta gent, pel camí, tornar-se bojós, i alguns dels que van passar, viuen al carrer, per Europa, i creu-me, crec que s'han tornat bojós, per això, jo penso: tenir una ocupació, la que

sigui, saber per què t'aixeques al matí, saber, quan te'n vas a dormir, que demà has de fer coses, no, aquesta vida de no fer res, només com un animal, que et va disminuint de mica en mica, ocupar-se per no embogir"

"No pateixis per mi, si he suportat tot el que he viscut, és que estic preparat per suportar tot el que hagi de venir, he descobert coses de mi mateix que no sabia, jo reflexiono molt abans de prendre una decisió, molt, he vist gent prendre decisions sense pensar en res, i morir, per la imprudència del que havien decidit.

També vigila: hi ha gent que és de fiar, que t'ajudaran sempre, però aprèn a ser prudent en les relacions, hi ha gent que et pot destruir, vés a poc a poc, vigila com es comporten, vigila el que et diuen, vigila si els fas por, de vegades la teva força fa por a l'altre, de vegades no t'aguanten la mirada perquè tu saps qui són, vigila si són uns traïdors, que, per davant et diuen que faran això, i després fan allò. Vigila els que es presenten com àngels, i vigila els que són precipitats, qualsevol cosa que decideixen et pot conduir a tu a l'abisme rere ells, que no et convencin fàcilment amb les seves paraules impetuoses, posa distància a la gent, observa, reflexiona, i pren les teves pròpies decisions, jo observo molt, molt, abans de fer una relació. I no et fiïs, vigila tu també, de qualsevol que s'acosta per ajudar-te, rere una ajuda hi pot haver molt de fang, amb quatre paraules es pensen que et poden comprar, hi ha gent que amb quatre riallades i quatre paraules ben dites es pensa que ja et té, tu contesta, no et compliquis la vida, però passa de llarg.

També ho hem vist amb les associacions, pel camí Creu Roja ens ha ajudat, Caritas, altres que no són

tan conegudes, de vegades ajuden i et salven, ara, hi ha vegades que només hi ha moltes paraules maques, molta aparença, molts de programes, rere, no hi ha res, sigues prudent, aprofita el que puguis, passa de llarg, vés de massa sofriment com per complicar-te més la vida, de vegades faig el joc a la gent, saps?, perquè estic massa cansat de tot. A tu també et deuen voler enganyar, i no tan sols els immigrants, també els que treballen amb tu, poden enganyar-te, o t'estan utilitzant per als seus propis fins, t'ajuden, no per tu, per ells.

T'ajuden, però, en realitat, van a la seva, als seus guanys, algun fins i tot potser et traeix, perquè per davant et fa un paper i per darrer et crucifica. Potser et semblo dur, a penes et conec i et dic tot això, només t'he vist a classe lluitant perquè aprenguem, esforçant-te i he pensat: mira, és una bona persona, quants la deuen voler utilitzar? Quants es deuen aprofitar de la seva capacitat de treballar? T'observo a classe, ens tractes amb molt de respecte, i penso: el seu respecte és la seva debilitat, molts mesuraran la seva força amb ella, i li faran mal. Deus haver callat molt i aguantat molt, se't veu a la cara.

També tens molta força interior, aquesta que a classe intentes transmetre, que sembla que ens vulguis fer ressuscitar, jo sóc cristià, però, saps que a Àfrica es fan coses per prendre aquesta força que tu tens, i ho fan, ja sé que no t'ho deus creure, nosaltres també tenim les nostres creences, jo he vist com després les vides d'aquelles persones quedaven destrossades, al teu voltant, segur que hi ha gent que et vol prendre aquesta força que tu tens, segur, prepara't, si no t'ho han fet, hi ha gent que et voldrà prendre tot el que tu tens, aquesta il·lusió que convenç els altres i ens fa creure que encara hi ha

esperança, això és el més perillós que tu tens, perquè desperta l'enveja, la gelosia. A la meua tribu una persona com tu es faria un tip de treballar, l'explotari de dalt a baix, treballar pels altres, clar, això a vosaltres, els europeus, se us fa difícil d'entendre, per això hi ha gent que no fa res, perquè se't mengen. A tu se't menjarien.

Tu treballes aquí o ets voluntària? Et dec semblar vell, veritat? Hi ha vells que això no ho dirien, perquè no han viscut, o perquè no han reflexionat, o perquè no s'han adonat de res a la vida, aquests són els més perillosos, els que viuen, i no s'assabenten de res, de res, alguns semblen galls movent la cua, passejant-se amunt i avall, entre la gent, i no han vist res de la vida i es pensen que saben molt! No sóc un vell, tinc 26 anys. No em facis cas, vinc com del país dels morts! He patit massa. Potser només sóc un supervivent, potser he mort també, com els meus companys, allà, al desert, potser sóc un mort en vida, i faig veure que res no ha passat, quan m'ha passat tot. Moltes nits no dormo. Ningú no va triar néixer, ni en quin país volíem néixer ni en quina família, a mi, ja veus què em va tocar, em va tocar fort."

"Jo espero en Déu, en Déu, tota la meua vida és això, esperar en Ell, sé que Ell no m'oblidarà. Ets religiosa?, m'han dit que aquí, a Europa, la gent creu poc"

Lluïsa Geronès i Estrada